

ΜΟΝΑΧΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΟΥ

ΑΝΤΙΠΑΤΕΡΙΚΗ
Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΖΗΛΩΤΙΚΟΥ
ΠΑΛΑΙΟΗΜΕΡΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ
2000

Στό περιοδικό «*Άγιοι Κολλυβάδες*»¹ έδημοσιεύθη άρθρο του π. Νικολάου Δημαρά, διά του οποίου κατηγορείται ή Ίερά Μονή Όσίου Γρηγορίου γιά τήν στάση της ἔναντι του Οἰκουμενισμοῦ καί του Ζηλωτισμοῦ.

Ἐφορμή γιά τήν σύνταξη του άρθρου αὐτοῦ ἔδωσε ή πρό ἔτους ἀποχώρησή μου ἀπό τούς Ζηλωτές πατέρες του Ἁγίου Ὁρους καί ή ἐγκαταβίωσή μου στήν ἐν λόγῳ ἱερά Μονή. Αἰτία τῆς πράξεώς μου αὐτῆς ἦταν ή ἐντελῶς ἐσφαλμένη ἐκκλησιολογική γραμμή πού ἔχουν υἰοθετήσει οἱ Ζηλωτές καί λοιποὶ Γ.Ο.Χ. Παλαισημερολογίτες. Μεταξύ τῶν πολλῶν ἐπιχειρημάτων μου γιά τήν ἀνωτέρω ἀπόφαση ἦταν καί ή στάση του ἁγίου Σωφρονίου ἔναντι τῶν αἰρετικῶν Μονοθελητῶν.

Ὁ π. Νικόλαος ἀσχολεῖται στό άρθρο του κυρίως μέ τήν στάση αὐτή του ἁγίου Σωφρονίου. Κατηγοροῦνται ἐπίσης οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι κηρύττουν τήν αἴρεση του Οἰκουμενισμοῦ διά τῆς ἀλλαγῆς του ἡμερολογίου, τῶν διαλόγων, συμπροσευχῶν καί ἄλλων καινοτομιῶν. Συγχρόνως κατηγορεῖται καί ή ἱερά Μονή μας, ἐπειδή δέν διακόπτουμε τήν ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ τούς ἐπισκόπους μας, παρά τήν (δῆθεν) ρητή ἐπιταγή τῶν ἁγίων Πατέρων καί τήν ὑποχρέωση του ιε' κανόνος τῆς ΑΒ' συνόδου (861)².

1. Φύλλο 27, Ἰούλιος - Δεκέμβριος 1999.

2. P.G. 137, 1068 A-C.

Ἐξῆσα ἀπό κοντά τούς κατά τά ἄλλα ἀγαπητούς καί ἐναρέτους Ζηλωτές πατέρες καί ἐξετίμησα τήν εὐλάβειά τους, τήν ἀγάπη τους γιά τόν μοναχισμό καί τήν ἀγωνιστικότητα τους. Διεπίστωσα ὅμως ὅτι συντηροῦν ἕνα ἀντικανονικό σχίσμα καί παρερμηνεύουν τήν διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων καί τήν ἐκκλησιαστική Ἱστορία. Πρός τό παρόν, μέ τήν εὐλογία τοῦ σεβαστοῦ γέροντός μου πατρός Γεωργίου, ἀπαντῶ ἐν συντομίᾳ στίς κατηγορίες τοῦ ἄρθρου, γιά νά ἀποδείξω ὅτι ἡ στάση μας εἶναι ἀπολύτως σύμφωνη μέ τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία. Βασικό κριτήριο γιά τήν ἀπάντηση αὐτή θά ἀποτελέσει ἡ πατερική διδασκαλία ἔναντι τῶν αἰρετικῶν καί τῶν ἀντικανονικῶς ἐνεργούντων ἐπισκόπων.

Α. Η ΠΑΤΕΡΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

1. Γιά τούς καταδικασμένους αἰρετικούς.

Ἡ στάση τῶν ἁγίων Πατέρων ἔναντι τῶν αἰρετικῶν ἦταν πάντοτε ἡ ἴδια. Ὁ ἅγιος Ταράσιος Κωνσταντινουπόλεως λέγει ὅτι *«καί οὐδέν τούς πατέρας εὐρίσκομεν διαφωνοῦντας, ἀλλ' ὡς τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ὄντες, πάντες τό αὐτό κηρύττουσι καί διδάσκουσιν»*³. Ἔτσι, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος διδάσκει ὅτι πρέπει νά ἀποστρεφώμεθα τούς αἰρετικούς ὡς ἀλλοτρίους τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας⁴. Οἱ αἰρετικοί, κατά τόν Μ. Ἀθανάσιο, εἶναι λύκοι καί πρόδρομοι τοῦ Ἀντιχρίστου⁵, ἐνῶ, κατά τόν Μ. Βασίλειο, χειρότεροι καί ἀπό τόν Ἰούδα⁶. Ὁ ὅσιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός παραγγέλλει νά μή δίνουμε μετάληψη στούς αἰρετικούς, οὔτε νά

3. Σ. Μήλια, *Τῶν ἱερῶν συνόδων... συλλογή*, Παρίσιοι 1761, τόμ. β', σ. 737.

4. *Ἐπιστολή ρβ'*, P.G. 37, 196A.

5. *Πίστις τῶν ἁγίων... Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ*, P.G. 28, 1641C.

6. *Ἐπιστολή σμ'*, P.G. 32, 897A.

λαμβάνουμε τήν δική τους⁷, ἐπειδή, κατά τόν ὄσιο Θεόδωρο τόν Στουδίτη, ἡ μετάληψη τῶν αἰρετικῶν εἶναι φάρμακο μελαΐνον καί σκοτίζον τήν ψυχή⁸.

Τό μνημόσυνο τοῦ αἰρετικοῦ ἐπισκόπου εἶναι μολυσμός⁹, ἐνῶ, κατά τόν ἅγιο Συμεών Θεσσαλονίκης, ἀπαγορεύεται καί ὁ συνεκκλησιασμός μέ τούς αἰρετικούς¹⁰. Οἱ Ἅγιοι προτρέπουν τούς αἰρετικούς νά ἐγκαταλείψουν τήν αἵρεση καί νά προσέλθουν στήν καθολική Ἐκκλησία, διαφορετικά δέν ὠφελοῦνται ἀπό τά καλά τους ἔργα¹¹, οὔτε μποροῦν νά κληρονομήσουν τήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ¹².

2. Γιά ὅσους ἐνώνονται μέ καταδικασμένους αἰρετικούς.

Συμφώνως πρὸς τούς κανόνες α΄ καί β΄ τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου¹³, ὅσοι προσχωροῦν στούς αἰρετικούς ἐκπίπτουν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καί τῆς ἱερωσύνης. Ὡς ἐκ τούτου, οἱ ἅγιοι Σάββας καί Θεοδόσιος μέ ὄλους τούς μοναχοὺς τῆς Παλαιστίνης ἐδήλωναν ὅτι εἶναι πρόθυμοι νά χύσουν τό αἷμα τους, παρά νά δεχθοῦν ἔνωση μέ τούς Μονοφυσίτες¹⁴.

Μέ τόν ἴδιο τρόπο ἀντιμετωπίσθησαν καί οἱ ἐνώσεις μέ τούς ἀμετανοήτους Λατίνους τά ἔτη 1274 καί 1439. Οἱ Πατέρες δηλαδή διέκοψαν τήν ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ ὅσους ἀπεδέχοντο τήν

7. *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως*, κεφ. ιγ' (πιστ'), P.G. 94, 1153B.

8. *Ἐπιστολή κδ'*, βιβλίον β', P.G. 99, 1189C.

9. Ὁσίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, *Ἐπιστολή σκ'*, βιβλίον β', P.G. 99, 1669A.

10. *Ἐρμηνεΐα περὶ τοῦ θείου ναοῦ*, κεφ. κη', P.G. 155, 708D.

11. Ἅγιος Ἀναστασίου Ἀντιοχείας, *Ὁδηγός*, P.G. 89, 48C.

12. Ἅγιος Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, P.G. 96, 508C.

13. P.G. 137, 349-353.

14. Ὁσίου Συμεών τοῦ Μεταφραστοῦ, *Βίος καί πολιτεία τοῦ ὁσίου καί θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου*, § μθ', P.G. 114, 517C.

ένωση τῆς Λυών (1274). Προετίμησαν μάλιστα τὰ βασιανιστήρια καί τόν θάνατο, ὡς οἱ ἁγιορεῖτες ὀσιομάρτυρες¹⁵ καί οἱ ὄσιοι Μελέτιος καί Γαλακτίων¹⁶. Ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός ἐπίσης συνιστοῦσε στούς Ὀρθοδόξους νά μή ἐπικοινωνοῦν μέ ὅσους ἀπεδέχοντο τήν ψευδέωση τῆς Φλωρεντίας (1439) καί ἔλεγε: «*Φευκτέον αὐτούς, ὡς φεύγει τις ἀπό ὄφραως*»¹⁷.

3. Γιά ὅσους κηρύττουν αἵρεση.

Ὁ ἱερός Δοσίθεος Ἱεροσολύμων, ἐρμηνεύων ὠραιότατα τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησιολογία, παρουσιάζει τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία ἀντιμετωπίζει αὐτούς πού κηρύττουν ἐντός αὐτῆς αἵρετικά δόγματα: «*Τήν αἵρεση τήν ἀναφύουσαν, ἐάν ἐξαπλωθῆ, κρίνει καί κατακρίνει ἡ Οἰκουμενική σύνοδος*»¹⁸. Μετά δέ τήν σύνοδο οἱ ἀμετανόητοι αἵρετικοί ἀπεκόπτοντο παντελῶς τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας.

Σέ μερικές περιπτώσεις ἡ ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ τούς ἀνωτέρω διεκόπετο καί πρό συνοδικῆς κρίσεως¹⁹. Ὁ ἱερός κανὼν τῆς ΑΒ΄ συνόδου ἐπιτρέπει τήν πράξη αὐτή, ἐφόσον γίνεται μέ σκοπό νά ἐλευθερωθῆ ἡ Ἐκκλησία ἀπό τό σχίσμα καί τήν αἵρεση τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν²⁰. Ἐπειδή ὅμως τό ἐκκλησιαστικό σχίσμα δέν εἶναι κάτι τό ἀπλό, ἡ τελική κρίση καί ἡ ἀποκοπή τῶν αἵ-

15. Ἄ. Δημητρακοπούλου, *Ἱστορία τοῦ σχίσματος*, Λειψία, 1867, σ. 70-74.

16. Ὄσιου Νικοδήμου, *Νέον Ἐκλόγιον*, σ. 320-322.

17. *Τοῖς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς... Ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς*, § 6, ἐν Ἰω. Καρμίρη, *Τά δογματικά καί συμβολικά μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου καί καθολικῆς Ἐκκλησίας*, ἐν Ἀθήναις 1960, τόμ. α', σ. 427.

18. *Δωδεκάβιβλος*, βιβ. δ', κεφ. ι', § γ'.

19. Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, *ἐπιστολή ια'*, P.G. 77, 81BC.

20. Ὄσιου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Πηδάλιον*, Ἀθῆναι 1970, σ. 358.

ρεικῶν ἀπό τήν Ἐκκλησία, ὡς προαναφέραμε, ἀνετέθη στίς Οἰκουμενικές συνόδους.

Αὐτό ἔγινε, διότι οἱ αἵρέσεις δέν ἦταν εὐκολο νά συνειδητοποιηθοῦν ἀμέσως ἀπό τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπίσης δέν ἦταν δίκαιο νά θεωροῦνται αἰρετικοί, πρό τῆς τελικῆς ἀποφάσεως τῆς Οἰκουμενικῆς συνόδου, ὅσοι ἐκοινωνοῦσαν ἀπό ἄγνοια, γιά Οἰκονομία ἢ γιά κάποια ἄλλη αἰτία μέ τούς ἐπισκόπους πού ἐκήρυττον αἰρετικές δοξασίες. Γι' αὐτό κανεῖς ἱερός κανὼν ἢ ἅγιος Πατήρ δέν ἐπέβαλε ποτέ στό Ὁρθόδοξο πλήρωμα τήν διακοπή τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μέ τούς αἰρετικούς πρό συνοδικῆς κρίσεως. Ἐπίσης κανεῖς κληρικός δέν ἐτιμωρήθη ποτέ γι' αὐτό, σέ ἀντίθεση βεβαίως μέ αὐτούς πού συνέχιζαν τήν ἐπικοινωνία μετά τήν συνοδική καταδίκη.

Ἄρκετά παραδείγματα ἀπό τήν ἐκκλησιαστική Ἱστορία ἀποδεικνύουν, ὅτι ἀπό τήν ἐμφάνιση τῆς αἰρετικῆς διδασκαλίας μέχρι τήν τελική καταδίκη της μεσολαβοῦσε ἕνα διάστημα, μικρό ἢ μεγάλο. Στήν περίοδο αὐτή ἡ Ἐκκλησία προσπαθοῦσε διά τῶν ἐκπροσώπων της νά φέρη σέ μετάνοια τούς “καινοῦς” διδασκάλους, ἐφαρμόζουσα τήν ἀνεγνωρισμένη ἀπό ὅλους τούς ἁγίους Πατέρες γραμμή τῆς Οἰκονομίας. Ἔτσι, π.χ., ἐνῶ ὁ Μονοθελητισμός ἄρχισε νά κηρύττεται τό 615, οἱ κύριοι πολέμοί του, ἅγιοι Σωφρόνιος καί Μάξιμος, δέν φαίνεται νά ἔχουν διακόψει τήν ἐπικοινωνία μέ τούς αἰρετικούς πρό τῶν συνόδων τῆς Δύσεως (640-649), πού τούς ἀνεθεμάτισαν.

Ἡ Οἰκονομία συναντιᾶται καί στήν περίπτωση τῆς στάσεως ἔναντι τῶν Λατίνων. Στό ἀνωτέρω συμπέρασμα καταλήγουμε καί ἂν ἀκόμη δεχθοῦμε τήν ἀκραία περίπτωση, ὅτι οἱ πάπες ἐκήρυξαν ἐπισήμως τήν αἵρεση τοῦ Filioque τό 1009 καί ὄχι ὅτι τήν διέ-

διδον ἀνυποστόλως ἀπό τόν 1^ο αἰῶνα²¹. Οἱ Ζηλωτές προφασίζονται ὅτι ὁ χωρισμός ἔγινε πάραυτα, καθώς ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σέργιος διέγραψε τό ὄνομα τοῦ πάπα ἀπό τά δίπτυχα τό 1009²². Φέρνουν μάλιστα καί σχετική μαρτυρία ἀπό τόν ἱερό Δοσίθεο. Προκαλεῖ μεγάλη ἐντύπωση ἡ παραποίηση τῆς Ἱστορίας καί ἡ ἀπόκρυψη τῶν ἐπομένων λόγων τοῦ ἱεροῦ Πατρός.

Λέγει λοιπόν ὁ ἱερός Δοσίθεος, ὅτι οἱ ὑπόλοιποι πατριάρχες δέν διέγραψαν τό ὄνομα τοῦ πάπα ἀπό τά Δίπτυχα τό 1009, ἀλλ' ἔπειτα ἀπό σαραντιανέντε ἔτη (1054). Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολη ἦταν ἐνωμένη μέ τά ἀνωτέρω πατριαρχεῖα καθ' ὅλο αὐτό τό διάστημα. Ἡ Οἰκονομία αὐτή ἔναντι τῶν Λατίνων ἔγινε ἐπειδή «οἱ Πατριάρχαι κατὰ τό ἀρχαῖον ἐκκλησιαστικόν ἔθος, μᾶλλον τοῦ Κηρουλαρίου ἐνεργοῦντες τό κανονικόν δίκαιον, ἐξεδέχοντο τήν διόρθωσιν τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ὅθεν καί ἐμακροθύμουν»²³. «Οἱ Ἀνατολικοί (δηλαδή) οἰκονομικῶς, σεσιγήκασιν ἐπί πολύν καιρόν, οἴόμενοι τοὺς Ἰταλοὺς πρὸς τά κρείττω μετακινῆσαι τὰς καινοτομίας αὐτῶν, μείναντας δέ ἐν τῇ οἰκείᾳ πεισμονῇ, ἀπέβαλον αὐτούς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως»²⁴.

Ὅταν ἐπίσης ὁ ἅγιος Γρηγόριος (πατήρ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου) ὑπέγραψε ἀπό ἀπλότητα ἕνα ἡμαιρεϊανικό σύμβολο (361), οἱ μοναχοὶ διέκοψαν τήν ἐπικοινωνία μαζί του²⁵. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὅμως καί ἄλλοι δέν τόν ἐχώρισαν. Αὐτό τό

21. Φ. Βαφείδου, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, §113, 1.

22. *Περὶ ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καί μνημοσύνου καί τοῦ σχετικοῦ αὐτοῖς ἸΕ' ἱεροῦ κανόνος τῆς Α' καί Β' ἁγίας συνόδου*, ἹΑγιον Ὅρος 1993, σ. 62.

23. Ἐνθ' ἀνωτ. βιβ. ν', κεφ. β', § στ'.

24. Ἐνθ' ἀνωτ. βιβ. στ', κεφ. ζ, § θ'.

25. Γρηγορίου πρεσβυτέρου, *Βίος Ἁγίου Γρηγορίου*, P.G. 35, 261C.

ἀποκρύπτουν συνήθως οἱ Ζηλωτές καθώς καί τίς κρίσεις τοῦ ἱεροῦ Πατρός γιά τούς μοναχοὺς²⁶. Ἡ ἔνωση ἐπετεύχθη, ἀφοῦ ὁ υἱὸς Γρηγόριος ἔπεισε τόν πατέρα του νά ἐκφωνήσῃ δημοσίως ἕνα Ὅρθόδοξο Σύμβολο (364)²⁷. Ἐπί πλέον δέ στόν ἀ Εἰρηνικό του λόγο, ἐπί τῇ ἐνώσει τῶν διεστῶτων, ὁ μέγας Θεολόγος ἐλέγχει ἐμμέσως τούς μοναχοὺς γιά ἀνταρσία, ταχύτητα καί αὐθάδεια. Τούς συμβουλεύει νά μή ἐπιστρέψουν στόν «*ἴδιον ἔμειον*», καθώς καί ὅτι εἶναι προτιμότερο νά μένουμε στό κοινό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν δέν εἴμεθα τελείως σίγουροι²⁸.

4. Γιά ὅσους παρανομοῦν ἔναντι τῶν ἱερῶν κανόνων.

Ἡ ἀντιμέτωπιση αὐτῶν πού παραβαίνουν (περισσότερο ἢ λιγότερο) τούς ἱερούς κανόνες, χωρίς νά θίγουν τά δόγματα, εἶναι τελείως διαφορετική. Οἱ κανόνες ιγ', ιδ' καί ιε' τῆς ΑΒ' συνόδου (ἐπί ἁγίου Φωτίου) ἀπαγορεύουν αὐστηρῶς τήν διακοπή τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μέ τούς ἐπισκόπους, πού ὑπέπεσαν σέ ὁποιοδήποτε «*ἔγκλημα*», πρό συνοδικῆς κρίσεως. Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι ἐπέτρεπαν τήν διακοπή τῆς κοινωνίας γιά λόγους «*εὐσεβείας καί δικαιοσύνης*»²⁹. Ἡ λέξη «*δικαιοσύνη*» μπορούσε εὐκόλως νά παρερμηνευθῆ, μέ ἀποτέλεσμα νά συμβοῦν διάφορα σχίσματα πού κατεδικάσθησαν ἀπό τήν Ἐκκλησία. Τά ἀλλεπάλληλα σχίσματα, κυρίως τῶν Στουδιτῶν, πού ἐσυνεχίζοντο καί ἐπί τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγίου Φωτίου, ἔδωσαν ἀφορμή στόν Ἅγιο καί τήν σύνοδό του νά νομοθετήσουν τούς κανόνες αὐτούς.

26. *Ὅρθόδοξος Ἐνημέρωσις*, Ἰ. Μ. Ὀρωποῦ καί Φυλῆς, φ. 27, σ. 1, 2.

27. Γρηγορίου πρεσβυτέρου, ἔνθ' ἄνωτ. P.G. 35, 261D-264A.

28. Κεφ. ιθ' - κ', P.G. 35, 745-748.

29. Κανών λα', P.G. 137, 96C.

Ἐπίσης δεκαπέντε περίπου ἔτη πρό τῆς συνόδου τοῦ ἁγίου Φωτίου «ὁ ἅγιος Μεθόδιος συνοδικῶς ἐξήνεγκεν ἀνάθεμα κατὰ τῶν τοῦ Στουδίου μοναχῶν τῶν ἀπό τῆς Ἐκκλησίας ἑαυτούς ἀποσχισάντων, διότι ἀντίκειντο τῶν κατὰ Ταρασίου καί Νικηφόρου κληθέντων τε καί γραφέντων ὑπό Θεοδώρου»³⁰. Ἡ τακτική τοῦ ἁγίου Μεθοδίου νά ἀποδέχεται οἰκονομικῶς τίς χειροτονίες τῶν Εἰκονομάχων προεκάλεσε σχίσματα. Ὁ ὄσιος Ἰωαννίκιος κατέκρινε πολυτρόπως τά σχίσματα αὐτά καί ὑπεστήριξε ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει νά εἶναι ἐνωμένη, ἐφόσον δέν ὑπάρχουν λόγοι πίστεως³¹.

Ἄλλά καί τά παλαιότερα προσωρινά σχίσματα τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου γιά τίς Οἰκονομίες τῶν ἁγίων πατριαρχῶν Ταρασίου καί Νικηφόρου, «οὐ μικρόν πτώμα τοῖς Πατράσιν ἔδοξε ἀλλ' ὅμως πάλιν διωρθώσατο»³². Ἀκόμη καί ὁ βιογράφος του, Μιχαήλ ὁ Στουδίτης, δέν τολμᾷ νά ὑποστηρίξη τήν πράξη τοῦ ὀσίου Θεοδώρου³³. Τά σχίσματα αὐτά κατέκριναν μεταξύ ἄλλων οἱ ἱεροί Μεθόδιος³⁴ καί Δοσίθεος³⁵. Ἐπίσης δέν τά ἀκολούθησαν ἄλλοι μοναχοί ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, οἱ ὁποῖοι ἀνεδείχθησαν μεγάλοι ἅγιοι. Τέτοιος ἦταν ὁ μέγας ὁμολογητής Θεοφάνης, ὁ ὁποῖος στήν «Χρονογραφία» του ἀναφέρει τήν ἀπόσχιση τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἀπό τήν «ἀγία Ἐκκλησία» καί τόν «ἀγιώτατο πατριάρχη»³⁶ Νικηφόρο. Ἡ αἰτία τῆς κατακρίσεώς τους ἦταν ὅτι δέν ὑπῆρχε

30. Μ. Γεδεών, *Πατριαρχικοί Πίνακες*, Ἀθήναι 1996, σ. 185.

31. Ὀσίου Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ, *Βίος... ὀσίου πατρός ἡμῶν Ἰωαννικίου*, κεφ. να', νβ', P.G. 116, 85A-88B.

32. *Περί Ταρασίου καί Νικηφόρου τῶν ἐν ἁγίοις πατριαρχῶν*, P.G. 99, 1853C.

33. P.G. 99, 157CD.

34. *Περί Ταρασίου καί Νικηφόρου τῶν ἐν ἁγίοις πατριαρχῶν*, P.G. 99, 1853D.

35. Ἐνθ' ἀνωτ. βιβ. ζ', κεφ. δ', § ε'.

36. P.G. 108, 992B.

ζήτημα πίστεως, ἀλλά ἀπόκλιση ἀπό τούς ἱερούς κανόνες. Βεβαίως ὁ ἅγιος Θεόδωρος εἶναι μέγας ὁμολογητής καί ἀποτελεῖ πρότυπο ἔνεκα τῶν ἠρωϊκῶν ἀγώνων του ἔναντι τῆς εἰκονομακικῆς αἵρέσεως. Μόνο τὰ προσωρινά σχίσματά του γιά τίς ἀνωτέρω Οἰκονομίες δέν μπορεῖ νά ἀποτελέσουν κανόνα γιά τήν Ἐκκλησία.

Δυστυχῶς οἱ Ζηλωτές διαφημίζουν τὰ σχίσματα αὐτά κατά κόρον καί τὰ παρουσιάζουν ὡς ἐκκλησιαστικό νόμο καί κανόνα ἀπαράβατο, ἐπειδή ἀκριβῶς καί αὐτοί δέν ἔχουν λόγους πίστεως γιά τὰ σχίσματά τους. Ἀποκαλοῦν μάλιστα “*Μοικειανούς*” τούς ἀντιπάλους τοῦ Στουδίτου –ὅπως δηλαδή καί αὐτός γιά λίγο διάστημα τούς ὠνόμαζε– καί τίς περισσότερες φορές ἀποκρύπτουν τὰ ὀνόματά τους, ἢ δέν τούς ἀποκαλοῦν ἁγίους!³⁷ Πρόκειται γιά τούς ἁγίους καί ὁμολογητές Νικηφόρο Κωνσταντινουπόλεως, Μιχαήλ Συννάδων, Εὐθύμιο Σάρδεων, Αἰμιλιανό Κυζίκου, Θεοφύλακτο Νικομηδείας καί ἄλλους μεγάλους Πατέρες.

Ἐπίσης ὁ ὅσιος Δανιήλ ὁ Στυλίτης ἐκαλοῦσε σέ μετάνοια ὄσους μοναχοὺς ἐχωρίζοντο ἀπό τήν Ἐκκλησία ἄνευ λόγων πίστεως. Τούς συνιστοῦσε δέ· ὅτι «*οὐκ ἀκινδύτως ἑαυτοὺς χωρίζομεν τῆς ἀγίας ἡμῶν μητρὸς*»³⁸.

Γενικότερα δέ, ὅλα τὰ σχίσματα πού ἔγιναν προφάσει ἀκριβολογίας, δέν ἐξέφρασαν ποτέ αὐθεντικῶς τήν Ἐκκλησία. Οὔτε ἐθεωρήθησαν βεβαίως ἐκτός Ἐκκλησίας ὅσοι δέν συμμετεῖχαν σ’ αὐτά.

37. *Ὁρθόδοξος Ἐνημέρωσις*, Ἰ. Μ. Ὁρωποῦ καί Φυλῆς, φ. 34, σ. 1.

38. *LES SAINTS STYLITES, BRUXELLES 1923*, σ. 85.

Β. ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΖΗΛΩΤΙΣΜΟΣ

1. Η λανθασμένη εκτίμηση τῶν Ζηλωτῶν περί τοῦ Οἰκουμενισμοῦ.

Τόν τελευταῖο αἰῶνα ἄρχισε νά λαμβάνη συγκεκριμένη μορφή στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας μία νεωτεριστική τάση (στοιχεῖα τῆς ὁποίας παρατηροῦντο καί παλαιότερα) καί μία ἔντονη προσπάθεια προσεγγίσεως διαφόρων αἰρετικῶν. Μία ἀπό τίς πολλές παραφωνίες πού ἐσημειώθησαν ἦταν καί ἡ διόρθωση τοῦ ἡμερολογίου (1923 - 1924), ἡ ὁποία ἀπετέλεσε καί τήν ἀφορμή τῆς ἀποσχίσεως τῶν Ζηλωτῶν ἀπό τήν Ἐκκλησία. Θά ἦταν βεβαίως εὐχῆς ἔργο νά εἶχε μείνει ἀναλλοίωτο τό ἡμερολόγιο καί ὅλοι οἱ Ὅρθόδοξοι νά ἐορτάζαμε ἑνωμένοι.

Τρεῖς μεγάλες σύνοδοι κατέκριναν στό τέλος τοῦ 19^{του} αἰῶνος τό γρηγοριανό ἡμερολόγιο. Ὁ ἱστορικός Φ. Βαφείδης ὁμιλεῖ περί *«τῆς κατά τό ἔτος ἐκεῖνο (1583) συγκροτηθείσης ἐν Κων/λει συνόδου, ἥτις κυρίως καταδικάζει τό γρηγοριανόν ἡμερολόγιον, διότι κατ' αὐτό συμβαίνει νά ἐορτάζωμεν τοῖς Ἰουδαίοις, ὅπερ ἐναντίον τῆ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ»*³⁹. Οἱ Ζηλωτές, ὅταν ἀναφέρουν τήν ἀνωτέρω φράση, τοποθετοῦν τήν τελεία στήν λέξη *“ἡμερολόγιο”* καί παραλείπουν τά ὑπόλοιπα!⁴⁰ Ἔτσι ὁμως φαίνεται, ὅτι κύριο ἔργο τῆς συνόδου ἦταν ἡ καταδίκη τοῦ γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου.

Ὁ ἱστορικός βεβαίως δέν λέγει αὐτό. Λέγει, ὅτι κύριος λόγος τῆς καταδίκης τοῦ γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου ἦταν ὁ συνεορτασμός μέ τούς Ἰουδαίους, δηλαδή ἡ τροποποίηση τοῦ Πασχαλίου,

39. Ἐνθ' ἀνωτ. § 216.

40. *Φωνή ἐξ Ἁγίου Ὁρους, ἥτοι: Ἀπάντησις εἰς... “Ἡμερολογιακῶν κατηγοριῶν ἔλεγχος”*, Ἁγ. Ὅρος 1981, σ. 16.

ἡ ὁποία ὅμως ποτέ δέν ἔγινε καί ἐλπίζουμε ὅτι ποτέ δέν θά γίνη. Τό νόημα τῆς ὀλοκληρωμένης φράσεως ἀφαιρεῖ ἀπό τούς Ζηλωτές τό ἔρεισμα τοῦ σχίσματος, ἐφόσον ἡ ἀλλαγὴ μόνο τοῦ ἑορτολογίου δέν θίγει τόν δογματικό ὄρο τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου⁴¹ καί ἐπομένως δέν ἀποτελεῖ αἴρεση.

Βάσει λοιπόν τῶν αὐστηροτάτων κανόνων τῆς ΑΒ΄ συνόδου, καί ἰδίως τοῦ ἐ΄ πού οἱ Ζηλωτές διαρκῶς ἐπικαλοῦνται, τό ἡμερολογιακό σχίσμα ἦταν τελείως ἀντικανονικό. Οἱ περισσότεροι μάλιστα Ζηλωτές κηρύττουν, ὅτι ὄλοι ὅσοι ἐδέχθησαν τό νέο ἡμερολόγιο ἤ ἐπικοινωνοῦν μέ τούς νεοημερολογίτες ἐξῆλθον τῆς Ἐκκλησίας καί ἔχασαν τήν θεία χάρη! Βεβαίως οἱ Ζηλωτές δέν ἦταν καί τόσο ἀφελεῖς, ὅσο τουλάχιστον τούς παρουσίαζε ἡ ἀλλόκοτη ἐκκλησιολογία τους. Ἐγνώριζαν ὅτι δέν εἶχαν δογματικό ἔρεισμα καί ἔπρεπε πάση θυσίᾳ νά εὐρεθῆ.

Σ' αὐτό δυστυχῶς τούς ἐβοήθησαν ὅσοι προώθησαν τόν λεγόμενο συγκρηπιστικό Οἰκουμενισμό μέσω τῶν οἰκουμενιστικῶν διαλόγων, τοῦ ὑπερβολικοῦ πόθου γιά ἔνωση μέ τούς αἰρετικούς, τῶν μεταδόσεων μυστηρίων σ' αὐτούς, τῶν μεμονωμένων περιπτώσεων ἀναγνωρίσεως ὡς ἐγκύρων τῶν μυστηρίων τους, τῆς παραδοχῆς ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρος στίς ὁμολογίες τους, τῶν συμπροσευχῶν καί ἄλλων κανονικῶν παραβάσεων.

Οἱ Ζηλωτές λοιπόν, ὠνόμασαν τούς ὑπευθύνους τῶν ἀνωτέρω ἐνεργειῶν αἰρετικούς, καί ἔτσι εὐρέθη τό ποθητό ἔρεισμα, ἔστω καί καθυστερημένως. Γι' αὐτούς δέν ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ὅτι τό σχίσμα ἔγινε μερικές δεκαετίες ἐνωρίτερα. Τό σημαντικό εἶναι ὅτι εὐρέθη τό ἔρεισμα! Χαίρονται ἐπίσης πού ἀπηλλάχθησαν καί μία ὥρα ἐνωρίτερα ἀπό τούς Οἰκουμενιστές. Πάντως, οἱ ἅγιοι

41. *Α΄ κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου*, P.G. 137, 1276B-1277A.

Πατέρες εφάρμοσαν πολλές φορές σέ εποχές κηρυττομένης αίρεσεως τήν επαινετή Οικονομία πρός τούς αίρετικούς, γιά νά τούς βοηθήσουν νά αλλάξουν φρονήματα· δέν ἔκαναν ὅμως ποτέ σχίσματα ἐκ διορατικῆς ἰκανότητος.

Δυστυχῶς γιά τούς Ζηλωτές, πρέπει νά τονισθῆ ὅτι οἱ ἀνωτέρω κανονικές παραβάσεις, ὅπως π.χ. οἱ συμπροσευχές, ὅσο καί ἄν εἶναι θλιβερές καί ἀνησυχητικές, δέν ἀποτελοῦν αὐτές καθαυτές αίρεση. Συνιστοῦν «ἐγκλήματα» κατά τούς κανόνες τῆς ΑΒ΄ συνόδου καί παραβάσεις τῶν ἱερῶν κανόνων ἀλλά ὄχι αίρεση. Αἴρεση εἶναι «τό ἔντινι παρεκκλῖναι τῶν κειμένων ἡμῖν δογμάτων, περί τῆς ὀρθῆς πίστεως»⁴², καί ἡ ἀποξένωση ἀπό τήν πίστιν⁴³.

Ἄλλά καί οἱ σποραδικές, ἀνεπίσημες καί ἄνευ οὐδεμιᾶς συνοδικῆς ἀναγνωρίσεως κακόδοξες δηλώσεις, συμφωνίες ἢ θεωρίες μεμονωμένων Οἰκουμενιστῶν δέν συνιστοῦν σέ καμμία περίπτωση ἐπίσημη διακήρυξη αίρέσεως. Ἄλλωστε ἀκόμη καί οἱ πῶ ἀκραιφνεῖς Ζηλωτές διδάσκουν, ὅτι οἱ σποραδικές διακηρύξεις τῆς αίρέσεως τοῦ Filioque (τό ὁποῖο ἐκηρύσσετο ἐπί αἰῶνες καί σέ πολύ μεγαλύτερο βαθμό⁴⁴ ἀπό τήν προτεσταντική θεωρία τῶν κλάδων) δέν ἀπετέλεσαν ἀφορμή σχίσματος⁴⁵. Ἐφόσον λοιπόν οἱ ἑτεροδιδασκαλίες αὐτές δέν ἔχουν ἀναγνωρισθῆ ἢ παγιωθῆ, δέν ἀποτελοῦν αἰτία σχίσματος. Ἐπιβάλλεται βεβαίως διαρκῆς καί μεγάλος ἀγών τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν ἐξάλειψη ἢ περιορισμό τους, ὥστε τελικῶς νά παύση καί ἡ ἐξ αὐτῶν προερχομένη Οἰκουμενιστική πρακτική.

42. Ἁγίου Συμεῶν νέου Θεολόγου, *Κατήχηση λβ΄*.

43. Μ. Βασιλείου, *Κανονική ἐπιστολή α΄ (ρπν΄)*, κεφ. α΄, P.G. 32, 665A.

44. Β. Στεφανίδου, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, Ἀθήνα 1970, § κβ΄, σ. 343-344.

45. *Περί ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καί μνημοσύνου καί τοῦ σχετικοῦ αὐτοῖς ΙΕ΄ ἱεροῦ κανόνος τῆς Α΄ καί Β΄ ἀγίας συνόδου*, Ἁγιον Ὄρος 1993, σ. 62.

Ἄκόμη καί ἡ ἄρση τῶν ἀναθεμάτων τοῦ 1054 κατά τῶν παπικῶν ἀπό τό πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ἡ ὁποία κατεκρίθη ἀπό πολλούς Ὁρθοδόξους ὡς μέγιστο “κατόρθωμα” τῶν Οἰκουμενιστῶν), ἦταν μία τυπική «χειρονομία ἀγάπης», χωρίς καμία σχέση πρὸς τίς θεολογικές θέσεις Ὁρθοδόξων καί Παπικῶν. Δέν σήμαινε δέ τὴν ἄρση τοῦ ὑφισταμένου Σχίσματος, οὔτε καμία μεταβολὴ στὴν διδασκαλία, κανονικὴ τάξη, θεία λατρεία καί ἐκκλησιαστικὸ βίο, οὔτε τὴν ἀποκατάσταση μυστηριακῆς κοινωνίας⁴⁶.

2. Παρόμοια φαινόμενα παλαιότερων ἐποχῶν.

Παρόμοιες ἄλλωστε κανονικές παραβάσεις καί ἄμεσες ἢ ἔμμεσες παρεκκλίσεις ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία συνέβαιναν καί παλαιότερα καί ἰδίως στὶς γεωγραφικές περιοχές πού ἐπλεόναζαν οἱ ἑτερόδοξοι, χωρίς ὅμως νά γίνονται σχίσματα στὴν Ἐκκλησία. Ἡ διασπορά τῶν Ὁρθοδόξων τὸν τελευταῖο καιρὸ σέ τέτοιες περιοχές ἐπέφερε δυστυχῶς τὴν αὔξηση τῶν ἀνησυχιῶν καί ἀπαρδέκτων αὐτῶν φαινομένων.

Στὴν συνέχεια ἀναφέρουμε μερικές περιπτώσεις Οἰκονομῶν, κανονικῶν παραβάσεων καί ἀνεπισήμων (ἀμέσων ἢ ἐμμέσων) ἐκκλησιολογικῶν παρεκκλίσεων, ἔνεκεν τῶν ὁποίων ὅμως οἱ ἄγιοι Πατέρες δέν διέκοπταν τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μέ ὅσους εἶχαν τὴν εὐθύνη γι’ αὐτές. Οἱ περιπτώσεις αὐτές ἐννοεῖται ἦταν πολὺ ἠπιότερες ἀπὸ τὴν ἐπίσημη διακήρυξη τοῦ Filioqueστό Σύμβολο τῆς πίστεως, ἢ τὴν τεράστια ἐξάπλωση τῆς αἰρέσεως τοῦ Μονοθελητισμοῦ. Παρά ταῦτα, ὡς προανεφέραμε, οἱ Πατέρες

46. Ἰ. Καρμίρη, *Τὰ δογματικά καί συμβολικά μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου καί Καθολικῆς Ἐκκλησίας*, GRAZ 1968, τόμ. β', σ. 1024 (1104).

ἐφήρμοσαν καί στίς περιπτώσεις αὐτές μακροχρονίως τήν ἀνεγνωρισμένη γραμμή τῆς Οἰκονομίας.

α'. Οἱ Πατέρες τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς συνόδου κατεδίκασαν τόν Νεστόριο. Δέν ἀνεθεμάτισαν ὅμως τόν «πατέρα»⁴⁷ καί διδάσκαλό του Θεόδωρο Μοψουεστίας, πού εἶχε ἤδη ἀποθάνει, «*ἵνα μή τινες τῇ ὑπολήψει τοῦ ἀνδρός προσεσηκότες ἀποβάλλωσιν ἑαυτούς τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ δέ ἐν τούτοις οἰκονομία ἄριστόν τι χρῆμα καί σοφόν*» κατά τόν ἅγιο Κύριλλο⁴⁸.

Ἀργότερα, ὅταν ἐκινήθη ζήτημα ἀναθεματισμοῦ τοῦ αἰρετικοῦ Θεοδώρου, ὁ ἱερός Κύριλλος ἔγραψε πρὸς τόν ἅγιο Πρόκλο Κωνσταντινουπόλεως καί τοῦ συνιστοῦσε χάριν «*οἰκονομίας*»⁴⁹ «*ὥστε μή συχωρῆσαι ἀναθεματισθῆναι αὐτόν, ὡς αἴτιον τοῦτο ταραχῆς γινόμενον*»⁵⁰. Ὡς λέγει δέ ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης «*ὁ θεῖος Κύριλλος ᾠκονόμει μή ἀποσχίζεσθαι τῶν τῆς Ἐφῶς (καί οἰκονομία ἐπικοινωνοῦσε μετὰ τῶν) ἐν διπύχοις ἀναφερόντων τόν Θεόδωρον τόν Μοψουεστίας αἰρετικόν ὄντα*»⁵¹.

β'. Ὁ 95^{ος} κανὼν τῆς Πενθέκτης συνόδου ὀρίζει νά γίνωνται δεκτοί κατ' οἰκονομία ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία οἱ ἐπὶ αἰῶνες ἀναθεματισμένοι Νεστοριανοί καί Μονοφυσίτες μέ ἀπλό λίβελλο⁵². Τόν ἀνωτέρω κανόνα ἐφήρμοζε ὁ ὄσιος Θεόδωρος καί γιά τούς Εἰκονομάχους⁵³. Οἱ Οἰκονομίες αὐτές ἔγιναν ἀποδεκτές ἀπό τήν Ὁρθοδοξία χωρίς σχίσματα. Οἱ σημερινοί ὅμως «ὑπερ-στουδίτες» δέχονται τούς νεοημερολογίτες μέ ἀναμύρωση. Λέ-

47. Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, *Ἐπιστολή σ'*, P.G. 77, 341A.

48. *Ἐπιστολή σβ'*, P.G. 77, 345B.

49. Ἐνθ' ἀνωτ. P.G. 77, 345D.

50. Ἐνθ' ἀνωτ. P.G. 77, 344B.

51. *Ἐπιστολή μθ'*, βιβλίον α', P.G. 99, 1085C.

52. Ὀσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Πηδάλιον*, Ἀθῆναι 1970, σ. 305.

53. *Ἐπιστολή μ'*, βιβλίον α', P.G. 99, 1052C.

γουν μάλιστα, ὅτι ἐνεργοῦν “κατ’ ἄκραν Οἰκονομίαν” καί ὅτι κανονικῶς θά ἔπρεπε νά τούς ἀναβαπτίζουν (ὡσάν νά ἐπρόκειτο περί Μανιχαίων!).

γ’. Ὁ ἅγιος Φώτιος ἀνείχετο τά παράνομα ἔθιμα τῆς Ρώμης, ἐφόσον ἀσφαλῶς δέν τά ἐπέβαλλον καί στήν Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐγνώριζε ὅτι «οὐκ ἔστι πίστις τό ἀθειόμενον»⁵⁴ καί συνεπῶς δέν ὑπῆρχε λόγος σχίσματος. Τέτοια ἦταν ἡ νηστεία τῶν Σαββάτων, ἡ κατάλυση ἀρτυσίων κατά τήν ἀΐβδομάδα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἡ ἀπαγόρευση τοῦ γάμου τῶν ἱερέων, ἡ τέλεση τοῦ Χρίσματος μόνο ἀπό τούς ἐπισκόπους⁵⁵, ἡ κατάρνηση τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ πνικτοῦ καί τοῦ αἵματος. Ἦτοι, κατά τήν Η΄ Οἰκουμένη σὺνοδο (879), ἡ ἀποκατάσταση τῶν σχέσεων τοῦ ἁγίου Φωτίου μέ τήν Ρώμη ἔγινε διά τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως ἄνευ τῆς προσθήκης⁵⁶, χωρίς ἀσφαλῶς ἡ Ρώμη νά ἀποβάλῃ τά ἀνωτέρω ἔθιμά της.

δ’. Οἱ ἅγιοι Πατέρες ἀνείχοντο τήν δυτική Ἐκκλησία τοῦ ἰαῖωνος, ἡ ὁποία διήρχετο τήν ἐποχή τῆς «πορνοκρατίας»⁵⁷.

ε’. Τήν ἐποχή τῆς Λατινοκρατίας ὁ ἱερός Γερμανός Κωνσταντινουπόλεως ὁ νέος καί ἡ σύνοδος του ἐπέτρεψαν κατ’ οἰκονομία στούς Κυπρίους ἐπισκόπους νά ἀποδεχθοῦν τίς δι’ αἰσχροκέρδεια ἀπαιτήσεις τῶν Λατίνων. Συγκεκριμένως «νά διορίζωνται οἱ διάδοχοι αὐτῶν ὑπό τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου, ἔχοντος καί τό δικαίωμα νά ἐπιδικάζη (ἔκκλητο) καί πᾶσαν ἐφεισιβαλλομένην αὐτῶν ὑπό ἑνός τῶν διαδίκων ἐπισκοπικήν ἀπόφασιν»⁵⁸.

54. Ἁγίου Φωτίου, *Ἐπιστολή β΄*, βιβλίο α΄, P.G. 102, 605C.

55. Ἁγίου Φωτίου, *Ἐπιστολή ιγ΄*, βιβλίο α΄, P.G. 102, 724-725.

56. Φ. Βαφείδου, ἔνθ’ ἄνωτ. § 112, 1.

57. Ἦνθ’ ἄνωτ. § 136, 1.

58. Κ. Ν. Σάθα, *Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη*, Βενετία 1873, τόμ. β΄, σ. πε΄.

σί. Μετά τό σκίσμα τοῦ 1054 ὑπῆρχε πάντοτε ὁ πόθος γιά τήν ἔνωση. Κατά καιρούς ἀντιπλάγησαν πολλές ἐπιστολές καί ἔγιναν διάλογοι (1098, 1113, 1136, 1154, 1169, 1175, 1206, 1214, 1232, 1234, 1250, 1253, 1254, 1272, 1333, 1339, 1366, 1438). Τό 1253 μάλιστα ἔγιναν καί ὑποχωρήσεις⁵⁹, ἐνῶ τό 1136 καί 1234, προετάθησαν συμβιβαστικές λύσεις ἀπό τούς Ὁρθοδόξους, ὅπως ἡ ρήτρα «*τό πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ πατρός δι' υἱοῦ*»⁶⁰. Σχίσματα ὅμως ἔνεκεν τῶν διαλόγων δέν ἔγιναν, παρά μόνο κατά τίς ψευδενώσεις τοῦ 1274 καί 1439. Ἄλλωστε τόσο οἱ σημερινοί ἀγιορεῖτες πατέρες ὅσο καί οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοί διακηρύττουν, ὅτι ποτέ δέν θά ἀποδεχθοῦν ἔνωση μέ τούς Λατίνους, Μονοφυσίτες ἢ ἄλλους αἰρετικούς, ἐάν δέν ἀποκηρύξουν τά αἰρετικά τους δόγματα.

Δυστυχῶς στά κείμενα τῶν Ζηλωτῶν παρατηρεῖται τεράστια σύγχυση. Ταυτίζονται οἱ Λατινόφρονες, πού ἀπεδέχθησαν τήν ἔνωση τοῦ 1274, μέ αὐτούς πού σήμερα κάνουν συμπροσευχές, διαλόγους, ὑπέρ τό δέον φιλενωτικές προσπάθειες ἢ ἄλλες παρόμοιες ἐνέργειες. Μέ ὅμοιο τρόπο προσαρμόζονται τά λόγια τοῦ ἀγίου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ ἐναντίον ἐκείνων πού ἀπεδέχθησαν τήν ψευδένωση τῆς Φλωρεντίας, σ' αὐτούς πού σήμερα πράττουν τίς ἀνωτέρω παραφωνίες. Ὡσάν νά εἶναι αὐτές τό ἴδιο πρᾶγμα μέ τήν ἔνωση μέ τούς αἰρετικούς! Ἄν τά πράγματα ἦταν τόσο ἀπλά ἡ Ὁρθοδοξία θά εἶχε χαθῆ ἐδῶ καί αἰῶνες.

ζ'. Ὁ ἅγιος Μάρκος διαλεγόμενος ἐπί τῇ προοπτικῇ τῆς ἀληθοῦς ἐνώσεως μέ τούς Λατίνους τούς ὠνόμασε ὄχι ἀδελφούς

59. Β. Στεφανίδου, ἔνθ' ἀνωτ. § κγ', σ. 384, Φειδᾶ, *Εκκλησιαστική Ἱστορία*, Ἀθήναι 1994, τόμ. β', σ. 588.

60. Φ. Βαφείδου, ἔνθ' ἀνωτ. § 146, 4.

ἀλλά «*πατέρες*»⁶¹. Ὁ διδάσκαλός του καί μέγας πολέμιος τῶν Λατίνων, Ἰωσήφ ὁ Βρυένιος, εἶχε διαλεχθῆ παλαιότερα μέ τούς Λατίνους γιά τήν ἔνωση τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐγραψε μάλιστα συμβουλευτικό λόγο γιά τήν μελετώμενη ἔνωση. Σ' αὐτόν κατέκρινε μέ σφοδρότητα τούς «Οἰκουμενιστές» τῆς ἐποχῆς του, ὅσους δηλαδή ἤθελαν –κατά τήν “θεωρία τῶν κλάδων”– νά ἐνωθοῦν μέ τόν πάπα, καί ἐνῶ τό Filioque παρέμενε ἀδιόρθωτο. Συνιστοῦσε δέ, χωρίς νά χωρίζεται ἀπό τούς ὑπευθύνους, ὅτι ἡ ἔνωση πρέπει νά γίνη μέ σωστό τρόπο. Νά μή ὑποταχθῆ δηλαδή ἡ Ἐκκλησία μας, γιά νά μή «*ἐκπέσωμεν τῆς προθέσεως*»⁶² (ἀληθοῦς ἐν Χριστῷ ἐνώσεως).

ν'. Πολλές παρανομίες ἤ παρεκκλίσεις (ἄμεσες καί ἔμμεσες) ἀπό τό Ὁρθόδοξο φρόνημα –παρόμοιες μέ τίς σημερινές– συνέβαιναν ἐκεῖνες τίς ἐποχές καί ἰδίως στίς περιοχές πού ἐπλεόναζαν οἱ Λαῖνοι· Πλῆθος μαρτυριῶν κατά τόν 1στ' καί 1ζ' αἰῶνα δεικνύουν ὡς συνηθισμένη τακτική, ὅτι κοινωνοῦσαν οἱ Ὁρθόδοξοι στούς Λατίνους καί τό ἀντίστροφο. Ἀναφέρουμε ἐπίσης· μνημόνευση καί ἀναγνώριση λατίνων ἐπισκόπων, μεμονωμένα συλλειτουργγα, μικτά μυστήρια, παροχή μυστηρίων σέ αἵρετικούς, κηδεῖες αἵρετικῶν, σπουδές σέ σχολές αἵρετικῶν⁶³, χορηγήσεις ἀδείας ἐξομολογήσεως καί διδασκαλίας στούς παπικούς καπουτσίνους. Ἀκόμη καί Μητροπολίτες ἤ μοναχοί ἐξωμολογοῦντο σέ Λατίνους (στίς Τουρκοκρατούμενες καί Λατινοκρατούμενες περιοχές), πράγμα πού κατέκρινε μέ σφοδρότητα ὁ ἱερός Μακάριος ὁ Πάτιμιος –χωρίς νά κἀνη σχίσματα⁶⁴.

61. Ἐνθ' ἄνωτ. § 149, 2

62. *Τά εὐρεθέντα*, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 400.

63. Β. Στεφανίδου, ἔνθ' ἄνωτ. § 51, 52.

64. *Εὐαγγελική Σάλλπιγξ*, ἐν Ἀθήναις 1867, σ. 327.

Κατά δέ τὰ μέσα τοῦ 17 αἰῶνος «τά μοναστήρια τοῦ Ἱθω ἐπανειλημμένως ἐκάλεσαν τοὺς Ἰησοῦτας, ὅπως ἰδρῦσουν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὅρει σχολήν διὰ τὴν πνευματικὴν κατάρτισιν τῶν μοναχῶν»⁶⁵ Ἐπίσης τὴν ἴδια περίοδο «εἰς πολλοὺς τόπους, εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἄλλους τόπους, εἰς μίαν ἐκκλησίαν ψάλλουσιν εἰς ἓν μέρος ἀνατολικὸν καὶ εἰς ἄλλο δυτικόν»⁶⁶ Κατὰ τίς ἴδιες ἐποχές ἔγιναν διάλογοι καὶ μέ τὰ διάφορα παρακλάδια τῶν Μονοφυσιτῶν καὶ Προτεσταντῶν, τοὺς ὁποίους συμπαθοῦσε καὶ ὑπερήσπιζε ἰσχυρὴ μερίδα. Παρά ταῦτα δέν ἔγιναν σχίσματα στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἄν καὶ οἱ Πατέρες ἠγωνίζοντο κατὰ τῆς ἐνώσεως μέ τοὺς «Λουθηροκαλβίνους»⁶⁷.

θ. Ὁ ὅσιος Νικόδημος κατέκρινε τοὺς «λατινόφρονες» τῆς ἐποχῆς του ἢ «ἀμίσθους δεφένσορες τοῦ Λατινικοῦ ψευδοβαπτίσματος», ὅπως τοὺς ὠνόμαζε⁶⁸. Τό 1755 οἱ ἀνατολικοὶ πατριάρχες εἶχαν ἀποφασίσει συνοδικῶς νά ἀναβαπτίζονται οἱ ἐκ τῶν Λατίνων προσερχόμενοι στὴν Ὁρθοδοξία, διότι μέχρι τότε οἱ Λατῖνοι ἐγίνοντο δεκτοὶ στὴν Ὁρθοδοξία κυρίως μέ ἀναμύρωση. Παρά ταῦτα οἱ λατινόφρονες ἐπολέμησαν τὴν ἀπόφαση αὐτὴ καὶ συνέχισαν νά δέχονται τοὺς ἔχοντες τό παπικὸ ράντισμα Λατίνους μέ ἀναμύρωση.

Ὁ ἅγιος Νικόδημος ἐθλίβετο γιὰ τὴν μέχρι τότε μεγάλη νοθεία, διαφθορά καὶ παρερμηνεία τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ γιὰ τὸν «θανατηφόρον καὶ παραίτιον ψυχικῆς ἀπωλείας καρπὸν» πού ἐτίκτετο ἐξ αὐτῶν⁶⁹. Ἀπωδύρετο ἐπίσης καὶ γιὰ δεινές παραβάσεις

65. Θεοδωρήτου μοναχοῦ, *Ἡ εὐχαριστιακὴ συμμετοχὴ ἐν ἀγίῳ Ὅρει*, 1972, σ. 35-37.

66. Ἐνθ' ἀνωτ.

67. Ὀσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Χρησιμοθήθεια*, ἐν Χίῳ 1887, σ. 377.

68. *Πηδάλιον*, Ἀθῆναι 1970, σημείωση στὸν μοτ' ἀποστολικόν, σ. 56.

69. Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 1β'.

ἱερῶν κανόνων (σί τῆς Δ', ιδ', ιθ', κγ' τῆς ΣΤ') καί ἰδίως γιά τούς Σιμωνιακοῦς, οἱ ὁποῖοι κατά τόν ἅγιο Ταράσιο εἶναι χειρότεροι τῶν Πνευματομάχων⁷⁰. Ἐλεγε λοιπόν ὁ Ὅσιος, ὅτι ἡ κατά τόν ἅγιο Γεννάδιο θεοστυγής αὐτή αἵρεση ἔχει γίνει σήμερα ἀρετή⁷¹ καί οἱ περισσότεροι χειροτονοῦνται διά χρημάτων⁷². Συγχρόνως ἤλεγχε μέ σύνεση καί τούς θεολόγους τῆς ἐποχῆς του γιά τὰ αἰρετικά καί βλάσφημα φρονήματά τους⁷³.

Ὁ Ὅσιος καί οἱ λοιποὶ Κολλυβάδες τῆς ἐποχῆς του ἠγωνίσθησαν σθεναρῶς ὑπέρ τῶν ἱερῶν παραδόσεων, ὅμως δέν φαίνεται πουθενά νά διέκοψαν τήν ἐπικοινωνία μέ τούς λατινόφρονες ἢ τούς λοιπούς κακοδόξους. Οἱ συνετοὶ αὐτοὶ ζηλωτές, σέ ἀντίθεση μέ τούς σημερινούς, εἶχαν τήν ἰκανότητα νά διακρίνουν τήν διαφορά μεταξύ τῶν λατινοφρόνων τῆς ἐποχῆς τους καί τῶν λατινοφρόνων πού ἔκαναν τίς ἐνώσεις τοῦ 1274 καί τοῦ 1439.

Ὁ ὅσιος Νικόδημος ἐγνώριζε ὅτι ὑπάρχουν «*δύο εἶδη κυβερνήσεως στήν Ἐκκλησία*»⁷⁴. Ἡ Ἀκρίβεια καί ἡ Οἰκονομία. Ἄν καί ἦταν λάτρης τῆς Ἀκριβείας, ἐφήρμοζε τήν Οἰκονομία, ὅταν ἐπρόκειτο περί σχισμάτων καί ἐφόσον δέν ὑπῆρχε ἐπισήμως κηρυττομένη αἵρεση. Ἐδίδασκε ὅτι, ὅταν οἱ ἀρχιερεῖς ἢ οἱ ἱερεῖς παρανομοῦν, πρέπει νά ἀγωνιζώμεθα νά τούς πείσουμε νά γίνεται τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, χωρίς ὅμως νά κάνουμε σχίσματα ἀφανιστικά τῶν ψυχῶν μας⁷⁵.

70. Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 719.

71. Ἐνθ' ἀνωτ. ἐρμηνεία τοῦ κβ' τῆς ΣΤ', σ. 238.

72. Ἐνθ' ἀνωτ. σημείωση 6, σ. 696.

73. Ἐνθ' ἀνωτ. σημείωση στόν ρκδ' τῆς ἐν Καρθαγένῃ, σ. 527.

74. Ἐνθ' ἀνωτ. σημείωση στόν μστ' ἀποστολικόν, σ. 53.

75. *Περί τῆς συνεχοῦς μεταλήψεως*, Βόλος 1961, μέρος Γ', ἔνστασις, ιβ', σ. 117.

ί. Ἡ ἱερά σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέ ἀπόφασί της τό 1834 ἐπέτρεψε τήν τέλεση τῶν (πρότερον ἀνεπισήμως τελουμένων) γάμων μέ αίρετικούς, πράγματα δηλαδή «*παράνομα καί ἐνάντια τῶν ἱερῶν κανόνων*»⁷⁶. Ὁ Κωνσταντίνος Οἰκονόμος διηγεῖται ἐπίσης τίς διαλύσεις τετρακοσίων καί πλέον μονῶν, τήν ἔγκριση κεκωλυμένων γαμικῶν συζυγιῶν, τήν ἴδρυση θεολογικῆς σχολῆς κατά τά προτεσταντικά πρότυπα καί πολλά ἄλλα δεινά.

Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι οἱ ἀνωτέρω κανονικές παρανομίες εἶναι κατακριτέες. Ἐννοεῖται ἐπίσης, ὅτι ὅσοι τίς ἐκλαμβάνουν ὡς ὑπόδειγμα γιά τίς σχέσεις τους πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους δέν μιμοῦνται τοὺς ἅγιους Πατέρες, οἱ ὁποῖοι ἠγωνίζοντο γιά τήν ἐξάλειψή τους.

3. Ἐνθαρρυντικές ἐνέργειες.

Ἀπό τήν ἔρευνα τῶν πηγῶν, μέρος τῆς ὁποίας ἀποτελοῦν τά ἀνωτέρω, φαίνεται ὅτι οἱ ἅγιοι Μάρκος, Νικόδημος, Ἀθανάσιος ὁ Πάριος, λοιποὶ ἀγιορεῖτες, Μελέτιος Γαλησιώτης, Βρυέννιος, Μακάριος ὁ Πάτιμος ἠγωνίσθησαν μέν κατά τῶν λατινοφρόνων καί λοιπῶν κακοδόξων, ἀλλά δέν διέκοπταν τήν μετ' αὐτῶν ἐκκλησιαστική κοινωνία. Αὐτό τό ἔπραξαν μόνο ἐξ αἰτίας τῶν δύο ἐνώσεων (1274 καί 1439), ἧ σέ περιπτώσεις προφανῶν αίρετικῶν (π.χ. Ἰωάννου Καλέκα). Τά γεγονότα αὐτά δικαιολογοῦν ἀπολύτως τήν στάση μας, τήν στιγμή μάλιστα πού δέν κηρύσσεται ἐπισήμως καί ἀνεγνωρισμένως καμμία αίρεση.

Στήν ἀπάντησή του πρὸς τοὺς Ἀγιορεῖτες (3-7-99) ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἐτόνισε μεταξύ ἄλλων: Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι κάτοχος τῆς ἀπολύτου ἐν Χριστῷ καί ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀληθείας, γι' αὐτό οὐδέποτε ἀνεγνωρίσαμε

76. Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, *Τά σωζόμενα ἐκκλησιαστικά συγγράμματα*, Ἀθῆναι αὐξδ', τόμ. β', σ. 246.

λάθη σ' Αὐτήν. Οἱ μετέχοντες στούς διαλόγους Ὁρθόδοξοι πιστεύουν ὅτι Αὐτή εἶναι φορέυς τῆς γνησίας διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ θέσεις τοῦ Balamand δέν ἔγιναν ἀποδεκτές, ἀλλ' ἐτροποποιήθησαν ὑπέρ τῆς Ὁρθοδοξίας. Αὐτό ἐστενοχώρησε τούς Λατίνους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐγκαταμίξει στήν διδασκαλία τοῦ Θεοῦ νέα δόγματα καί καινοτομίες καί γι' αὐτό χρήζουσαν μετανοίας καί ἀναθεωρήσεως.

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης εἶπε ἀκόμη, ὅτι δέν μπορούμε νά ἐνωθοῦμε μέ τούς Παπικούς, ἐφόσον ἐμμένουν στό Filioque. Κατέκρινε τό παπικό πρωτεῖο, ὅσους ἠρνήθησαν τήν Ὁρθοδοξία καί ἀνεγνώρισαν ἐκκλησιαστική ὑπόσταση στούς Παπικούς ἢ στούς Οὐνίτες καί ὅσους ὑπέγραψαν τήν ψευδένωση τῆς Φλωρεντίας. Κατέκρινε ἐπίσης τίς συμπροσευχές μέ ἀλλοθρήσκους, τονίζων ὅτι οἱ διάλογοι μαζί τους στοχεύουν μόνο στήν ἐξομάλυνση τῶν κοινωνικῶν σχέσεων. Τέλος μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου καί ἄλλων ἀπηγορεύθησαν οἱ συμπροσευχές τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς ἑτεροδόξους στήν συνέλευση τοῦ Π.Σ.Ε. στήν Χαράρε⁷⁷. Παρά ταῦτα τό περιοδικό «Ἅγιος Ἀγαθάγγελος» ἔγραφε ὅτι σέ τίποτε δέν ἀπάντησε ὁ Πατριάρχης!

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος ἀπηγόρευσε συνοδικῶς τίς συμπροσευχές, ἐτόνισε ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ μόνη Ἐκκλησία καί ὅτι ἔνωση μέ τούς Μονοφυσίτες δέν γίνεται, ἄν δέν δεχθοῦν ὅλες τίς Οἰκουμενικές συνόδους⁷⁸. Τό πατριαρχεῖο Γεωργίας μέ ὁμολογιακή ἐπιστολή κατέκρινε τίς συμπροσευχές, τήν θεωρία τῶν κλάδων καί τήν ἔνωση μέ τούς Μονοφυσίτες⁷⁹. Ἀπεχώρησε δέ καί ἀπό τό Π.Σ.Ε. ὅπως

77. Ἐφημ. *Ὁρθόδοξος Τύπος*, φύλλα 1331-1334.

78. Περ. Ὁρθόδοξη Μαρτυρία, Χ.Ι.Κ.Ν. Τρίκορφο Δωρίδος, τεῦχος D1, σ. 44.

79. Περ. *Παρακαταθήκη*, Θεσσαλονίκη, τεῦχος 3, σ. 12-13.

καί τό πατριαρχεῖο τῆς Βουλγαρίας. Ἐπίσης στίς Ἐκκλησίες Ρωσσίας, Σερβίας, Ἑλλάδος καί Κύπρου ὑφίστανται ἰσχυρές τάσεις πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση.

Τά ἀνωτέρω εἶναι πολὺ ἐνθαρρυντικά καί δικαιοῦνουν πλήρως τὸν ἀγώνα μας. Ὑπάρχουν βεβαίως ἀκόμη ὠρισμένες παραφωνίες, ἀλλὰ πιστεύουμε ὅτι μὲ τὴν διαρκῶς αὐξανόμενη ἀντίδραση ὁ συγκρητιστικὸς Οἰκουμενισμὸς πολὺ γρήγορα θὰ ἐξαλειφθῆ. Ἦδη ἔχει περιορισθῆ κυρίως στίς κῶρες πού πλεονάζουν οἱ ἐτερόδοξοι. Τὴν ἐπαναφορὰ μάλιστα τοῦ ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου ἐπιθυμοῦν καί πολλοὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες, ὅπως ὁ Μητροπολίτης Ἀξώμης κ.κ. Πέτρος⁸⁰.

4. Ὁ σύγχρονος Ζηλωτισμὸς.

Πιστεύουμε ὅτι ἔγινε σαφὴς ἡ ἀσυνέπεια τῶν Ζηλωτῶν, πού ἐξισώνουν τὴν ἀλλαγὴ τοῦ ἡμερολογίου ἢ τίς συμπροσευχὲς μὲ τὴν φοβερὴ αἵρεση τοῦ Νεστορίου, ἡ ὁποία ἀνέτρεπε τὸ «ἀπ' αἰῶνος μυστήριον»⁸¹ καί διέφθειρε τὴν ἔννοια τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὁ σύγχρονος Ζηλωτισμὸς δέν ἐναρμονίζεται μὲ τὴν διδασκαλία καί πράξη τῶν ἁγίων Πατέρων. Ὁμοιάζει μᾶλλον μὲ τὰ στουδικὰ σχίσματα (ὄχι βεβαίως μὲ αὐτὰ πού ἔγιναν ἐπαινετῶς καί μὲ ἀκραιφνὲς ὁμολογιακὸ φρόνημα ἐναντίον τῆς αἵρέσεως τῆς Εἰκονομαχίας). Ἡ ὁμοιότητα ὅμως αὐτὴ ἀποτελεῖ καί τὴν καταδίκη του, ἐφόσον καί αὐτὰ ἀπὸ κανένα δέν ἀνεγνωρίσθησαν, ἀλλὰ μᾶλλον κατεκρίθησαν. Στὴν πραγματικότητα οὔτε μὲ αὐτὰ ὁμοιάζει ἀκριβῶς, ἐφόσον τότε δέν ὑπῆρχαν οἱ τόσο συχνές

80. Ἐφημ. *Σύλλογος Ὁρθοδοξίας*, τεῦχος 2, σ. 15.

81. Ἐφ. γ', 9.

ἀλληλοκαθαιρέσεις καί οἱ πολλές “Ἐκκλησίες”. Οἱ καθαιρέσεις καί οἱ “ἀθώσεις” τῶν ἐπισκόπων καί τῶν ἱερέων τῶν Ζηλωτῶν γίνονται σέ ἀνύποπτο καί ἀστραπιαῖο χρόνο. Ὅσο καί ἄν ἐρευνηθῆ κανεῖς, εἶναι ἀδύνατο νά συναντήσῃ ὅμοια περίπτωση στήν Ἱστορία.

Οἱ Ζηλωτές ἔχουν ὑποπέσει σέ πλῆθος ἀντιφάσεων, ἀπό τίς ὁποῖες εἶναι ἀδύνατο νά ἐλευθερωθοῦν, ἐφόσον ἐμμένουν στίς θέσεις τους. Συγκεκριμένως:

α΄. Ὅταν θέλουν νά δικαιολογήσουν τό σχίσμα τους γιά τό ἡμερολόγιο (1924) ἢ κάποιο ἀπό τά ἐσωτερικά τους σχίσματα (περιπτώσεις δηλαδή κατά τίς ὁποῖες δέν ὑπάρχει αἴρεση), ἐπικαλοῦνται τά στουδιτικά σχίσματα (τά ὅποια ἐδικαιολογοῦσαν σχίσμα καί γιά παραβάσεις κανόνων) ἢ τόν λα΄ ἀποστολικό κανόνα (ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει σχίσμα γιά λόγους *«εὐσεβείας καί δικαιοσύνης»*), μέ τό νά παρερμηνεύουν τήν λέξη *«δικαιοσύνη»*.

β΄. Ὅταν ὅμως θέλουν νά δικαιολογήσουν τό σχίσμα τους γιά τόν Οἰκουμενισμό ἢ νά ἀποτρέψουν κάποιο ἀπό τά ἐσωτερικά τους σχίσματα, τότε ἐπικαλοῦνται τόν ιε΄ κανόνα τῆς ΑΒ΄ συνόδου (ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει τό σχίσμα μόνο γιά λόγους αἰρέσεως).

Βεβαίως ἡ ἐπικλήση τόσο τῶν στουδιτικῶν σχισμάτων καί τοῦ λα΄ ἀποστολικοῦ, ὅσο καί τοῦ ιε΄ τῆς ΑΒ΄ δημιουργεῖ τεράστια ἀντίφαση. Καί τοῦτο διότι ὁ ιε΄ τῆς ΑΒ΄ ἐθεσμοθετήθη (ὡς προείπαμε) μόνο καί μόνο γιά νά ἀποτρέψῃ τά στουδιτικά σχίσματα καί συγχρόνως νά ἐρμηνεύσῃ τόν λα΄ ἀποστολικό κανόνα.

Οἱ ἀνωτέρω ἀντιφάσεις προκαλοῦν τόν τεμαχισμό τῶν Ζηλωτῶν. Συνήθεις δικαιολογίες τῶν Ζηλωτῶν γιά τίς ἐννέα Ἐκκλησίες Γ.Ο.Χ. καί τούς πολλούς ἀνεξαρτήτους εἶναι ἡ κακή διοίκηση καί τά ἀνθρώπινα πάθη. Ἡ ἄποψη αὐτή δέν μᾶς εὐρίσκει συμ-

φώνους. Τά σχίσματά τους εἶναι ἀπόρροια τῆς καθ' ὀλοκληρίαν πεπλανημένης καί διεστραμμένης ἐκκλησιολογίας τους. Ὁ τεμαχισμός θά διαιωνίζεται, ἐφόσον ἐπικαλοῦνται τά στουδιτικά σχίσματα καί τόν λα΄ ἀποστολικό κανόνα (περί «*εὐσεβείας καί δικαιοσύνης*»).

Σχίσματα γιά τήν πλήρωση μιτροπόλεων⁸², γιά χειροτονίες⁸³, γιά καταστατικά⁸⁴, γιά τήν ἔκδοση ἐγκυκλίου κατά τῶν νέων ταυτοτήτων,⁸⁵ γιά τήν εἰκονογραφία⁸⁶ καί ἄλλες μηδαμινές αἰτίες (μέχρι παράταξη “Ἐξαγωνιῶν” ὑπάρχει). Τά ἄνευ λόγου ἐσωτερικά σχίσματά τους ἀποδεικνύουν καί τό ἀβάσιμο τοῦ σχίσματος τους ἀπό τήν Ἐκκλησία. Ἡ ἄνεση, μέ τήν ὁποία χαρακτηρίζουν τούς λοιπούς Ζηλωτές ὡς αἰρετικούς, φανερώνει ὅτι ἔχουν χάσει πρό πολλοῦ τήν αἴσθησι τῶν ἐννοιῶν τῆς αἰρέσεως καί τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σχίσματος. Ὁ ἀπλός λαός ἔχει περιέλθει σέ σύγχυση, διότι διαρκῶς εὐρίσκεται σέ διαφορετική παράταξη χωρίς νά τό ἀντιλαμβάνεται. Ἡ προεδρική καθέδρα τῶν “Ἐνισταμένων” ἐδημιουργήθη μέ τρία σχίσματα, τά ὁποῖα ἐπέφεραν καί ἰσάριθμες καθαιρέσεις. Θυμίζουν τά σχίσματα τῶν ἐγκαταλειμμένων ἀπό τήν θεία Χάρη Μονοφυσιῶν, Προτεστάντων καί Παλαιοπίστων.

Κάθε ὁμάδα πιστεύει ὅτι εἶναι ἡ μόνη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, μέ ἀποτέλεσμα νά γίνωνται καί μεταξύ τους ἀναμυρώσεις· κατά πληροφορία δέ ἐτελέσθη ἀκόμη καί ἀναχειροτονία ἀρχιεπισκόπου. Οἱ ἐπίσκοποι τους στήν Ἑλλάδα ὑπερβαίνουν τούς 50 γιά μόνο 60-70.000 λαό. Ἡ “ἀνδρεϊκή” ὁμάδα εἶχε πρό ἐτῶν στήν

82. Περ. *Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος*, Ἀθῆναι, τεῦχος 1, σ. 15.

83. Περ. *Ἡ φωνή τῆς Ὀρθοδοξίας*, Ἀθῆναι, φύλλο 880. σ. 10.

84. Περ. *Ἐκκλησιαστική παράδοσις*, Ἀθῆναι, φύλλο 104, σ. 39.

85. Περ. *Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος*, Ἀθῆναι, τεῦχος 1, σ. 24.

86. Περ. *Κήρυξ γνησίων Ὀρθοδόξων*, Ἀθῆναι, τεῦχος 214, σ. 264 - 265.

Ἑλλάδα 10 ἐπισκόπους καί 18 ἱερεῖς. Οἱ μισές ομάδες εἶναι χειροτονημένες ἀπό ἓνα ἢ ἀπό ἀνυπάρχτους ἀρχιερεῖς.

Τό 1955 ἡ μία ἐκ τῶν δύο τότε παρατάξεων ἔμεινε ἄνευ ἐπισκόπων. Καί ἄνάγκη κατέφυγε στούς ἄνευ χάριτος (κατά τήν θεωρία τους, ἐφόσον ἐκοινωνοῦσαν μέ τούς νεομερολογίτες) Ρώσους τῆς Διασπορᾶς⁸⁷. Ὁ σκοπός ἀγιάζει τά μέσα. Δυστυχῶς δέν ἠμπόρεσαν νά καταλάβουν ὅτι ἐπρόκειτο γιά ἐγκατάλειψη Θεοῦ, πού ἀπεκάλυπτε τό ζηλωτικό ἀδιέξοδο.

Οἱ Ζηλωτές, παρά τήν πολεμική τους κατά τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, παρουσιάζονται νά τόν ἐφαρμόζουν πλήρως. Καί τοῦτο, διότι οἱ “αἵρετικοί” νεομερολογίτες γίνονται δεκτοί σέ θεία κοινωνία καί ἄλλα μυστήρια. Τό μέσο γιά τήν παραπλάνηση καί τήν προσέγκυση ὁπαδῶν εἶναι οἱ παραποιήσεις τῆς Ἱστορίας, οἱ ὁποῖες θά πρέπει ἐν καιρῷ νά ἀποκαλυφθοῦν σέ μία λεπτομερῆ καί συστηματική ἀναίρεση τῆς ζηλωτικῆς ἐκκλησιολογίας.

Δι’ ὅλα αὐτά θεωροῦμε ὅτι, ὅποιος προσχωρεῖ στό σχίσμα τῶν Ζηλωτῶν γιά νά πολεμήσῃ τόν συγκρητιστικό Οἰκουμενισμό, διαπράττει σοβαρό σφάλμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἑαυτοῦ του καί ἰδίως τῶν ὑγιῶς ἀγωνιζομένων κατά τοῦ συγκρητιστικοῦ Οἰκουμενισμοῦ, πού ἔχουν ἀνάγκη ἐνισχύσεως. Τούς Ζηλωτές τούς ἀγαπᾶμε καί εὐχόμεθα ὁ Θεός νά τούς φωτίσῃ νά ἐνταχθοῦν στήν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία θά τούς ἐπιτρέψῃ νά ἀκολουθοῦν καί τό παλαιό ἡμερολόγιο, ὅπως ἔγινε καί σέ παλαιότερες περιπτώσεις. Εἴμεθα σίγουροι ὅτι ἡ Ἐκκλησία θά ἐξαντλήσῃ κάθε Οἰκονομία γιά τήν ἐπανεπίστασή τους καί θά μεριμνήσῃ πρωτίστως γι’ αὐτούς, ἐφόσον ἄλλωστε δέν πρόκειται περί αἵρετικῶν.

87. Σ. Καραμήτσου, *Αἱ χειροτονίαι τῶν Γ.Ο.Χ. ἀπό κανονικῆς ἐπόψεως*, Ἀθήναι 1997, σ. 19.

Γ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ

Ὁ π. Νικόλαος μέ κατηγορεῖ, γιά τά ὅσα εἶπα περί τῆς στάσεως τοῦ ἁγίου Σωφρονίου κατά τήν περίοδο τοῦ Μονοθελητισμοῦ. Λέγει, ὅτι ἐξ αὐτῆς ἔβγαλα τό συμπέρασμα, πώς οἱ Πατέρες δέν διέκοπταν τό μνημόσυνο τῶν αἰρετικῶν πρὶν γίνει συνοδική διάγνωση. Ποτέ ὅμως δέν εἶπα κάτι τέτοιο. Ὑπεστήριξα ὅτι ἀπό τήν στάση τοῦ ἁγίου Σωφρονίου καί ἰδίως ἀπό τήν προσφώνηση «*συλλειτουργῶ*»⁸⁸ πρὸς τόν αἰρετικό Σέργιο Κωνσταντινουπόλεως τό 634, ἀποδεικνύεται ἐναργῶς ἡ ἀνοχή καί ἡ Οἰκονομία τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς κηρύσσοντας ἐπισήμως αἵρεση. Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι ἡ Οἰκονομία αὐτή ἰσχύει πολύ περισσότερο σήμερα, ἐποχή κατά τήν ὁποία δέν κηρύσσεται ἐπισήμως καμμία παρόμοια αἵρεση. Ὁ π. Νικόλαος ἐξιστορεῖ τήν τότε ἐκκλησιαστική κατάσταση καί καταλήγει, ὅτι τό 634 δέν ἐκηρύσσετο ἐπισήμως αἵρεση. Συνεπῶς δέν ὑπῆρχε λόγος διακοπῆς ἐπικοινωνίας ἢ περίπτωση Οἰκονομίας.

Συγκεκριμένως ὑποστηρίζει τά ἑξῆς:

1. Τά γεγονότα μέχρι τήν αἰρετική “*Ἐκθεση*” τοῦ Σεργίου (638) ἦταν συζητήσεις καί προσπάθειες γιά τήν ἐπικράτηση Ὁρθοδόξων θέσεων, καθὼς μάλιστα ἡ διασάφηση τῶν Ὁρών τῆς Χαλκηδόνος ἦταν ἀπό τά δυσκολώτερα θεολογικά προβλήματα.

2. Ὁ ἅγιος Σωφρόνιος κατά τό ἔτος 634 ἀποκαλεῖ εὐλόγως τόν Σέργιο συλλειτουργό, ἐφόσον ἡ αἰρετική δοξασία τοῦ Μονοθελητισμοῦ τοῦ Σεργίου διακηρύσσεται ἐπισήμως τό 638.

Ἀπαντῶ στά ἀνωτέρω ὡς ἑξῆς:

Ὁμολογουμένως τό α΄ συμπέρασμα προκαλεῖ ἔκπληξη. Ἀπό τήν ἔρευνα σέ συγγράμματα εἴκοσι καί πλέον ἱστορικῶν κατε-

88. *Ἐπιστολή συνοδική*, P.G. 87, 3, 3148A.

νόσα, ὅτι δέν ὑπῆρχε τότε ζήτημα διασαφήσεως τοῦ ὄρου τῆς Χαλκηδόνος (πού εἶχε γίνει πρὶν 170 ἔτη). Ἀντιθέτως, ἐζητεῖτο μέσο ἐνώσεως μέ τούς Μονοφυσίτες καί ὡς τέτοιο ἐπελέγη ἡ ἔκφραση: «*δύο μὲν ἐν Χριστῷ φύσεις, ἀλλὰ μία ἐνέργεια καί θέλησις*»⁸⁹. Ἡ ὁμολογία αὐτή ἀποτελοῦσε τό ἐλάχιστο ὄριο τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ, καθὼς ὅλοι οἱ Μονοφυσίτες ἐδέχοντο μία ἐνέργεια καί θέληση⁹⁰.

Στό α' συμπέρασμα ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι κατεβάλλοντο προσπάθειες γιά ἐπικράτηση τῶν Ὁρθοδόξων θέσεων. Αὐτό ἄραγε δέν φανερώνει ὅτι ὑπῆρχαν καί οἱ κακόδοξες θέσεις (ἡ αἵρεση), ἔναντι τῶν ὁποίων ἔπρεπε νά ὑπερισχύσουν οἱ Ὁρθόδοξες; Συνεπῶς οἱ Ζηλωτές –κατά τό συμφέρον– ὀνομάζουν τίς περιόδους πού ἐκηρῦσσετο αἵρεση, ἄλλοτε περιόδους αἰρέσεως καί ἄλλοτε περιόδους ἀγῶνος γιά τήν ἐπικράτηση Ὁρθοδόξων θέσεων (γιά νά μή φανῆ ὅτι πράγματι ἐκηρῦσσετο αἵρεση). Σέ δέκα σημεία τοῦ ἄρθρου ἀλλωστε ὁμολογεῖται, ὅτι ὁ Σέργιος εἶχε αἰρετικά φρονήματα, ὅτι διεπραγματεύθη τήν ἔνωση, ἡ ὁποία καί ἐπιτεύχθη, ὅτι ὁ ἅγιος Σωφρόνιος ἀντέδρασε στήν ἔνωση καί κατεδίκασε τόν Μονοενεργητισμό. Τά γεγονότα ὅμως ἐξιστοροῦνται χωρὶς τάξη καί χρονολογική σειρά. Ἀποφεύγονται ἐπίσης οἱ ἔννοιες “ἔνωση μέ αἰρετικούς” καί “αἵρεση”, μέ ἀποτέλεσμα νά προκαλεῖται σύγχυση. Πρόκειται, κατά τό πλεῖστον, γιά μιά ἀντιγραφὴ τῆς συνοπτικῆς Ἱστορίας τοῦ Στεφανίδου.

Ἡ ἀκριβὴς ἐξιστόρηση τῆς τότε ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως θά ἀποδείξῃ στήν συνέχεια τό ἀβάσιμο καί τοῦ β' συμπεράσματος:

89. Φ. Βαφείδου, ἔνθ' ἀνωτ. § 74, 1.

90. Β. Στεφανίδου, ἔνθ' ἀνωτ. § 1δ', σ. 242.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σέργιος ἔστειλε στόν ἐπίσκοπο Φαράν Θεόδωρο ἕνα νόθο λίβελλο τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶ (†552) καί τοῦ ἐζήτησε τήν γνώμη του γιά τίς μονοενεργητικές καί μονοθελητικές θέσεις τοῦ λιβέλλου αὐτοῦ. Ὁ Θεόδωρος τόν ἀπεδέχθη. Ὁ Σέργιος ἔστειλε τόν λίβελλο αὐτό καί σέ κάποιον αἵρετικό Παῦλο καί τοῦ ἐδήλωνε τήν συγκατάθεση τοῦ Θεοδώρου καί τήν δική του μέ αὐτόν. Τά δύο αὐτά γεγονότα, πού δέν πρέπει νά εἶναι τά μοναδικά, ἀναφέρονται ἀπό τόν ἅγιο Μάξιμο στόν διάλόγο του μέ τόν Πύρρο⁹¹. Οἱ ἱστορικοί τά τοποθετοῦν περί τό 615-618, καθώς ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τήν συνέχεια τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου Μαξίμου.

Ἀναφέρει λοιπόν ὁ Ἅγιος, ὅτι ὁ Σέργιος ἔγραψε καί στόν Σεβηριανό Γεώργιο Ἄρσο καί τοῦ ἐζήτησε νά τοῦ στείλῃ πατερικά ρητά γιά τήν μία ἐνέργεια. Τοῦ ἔλεγε μάλιστα ὅτι βάσει τῶν ρητῶν αὐτῶν θά πραγματοποιιοῦσε τήν ἔνωση μαζί τους. Ὁ Ἄλεξανδρείας ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων ἔγινε γνώστης τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς καί ἠθέλησε νά καθαιρέσῃ τόν Σέργιο. Τόν ἐμπόδισε ὅμως ἡ κατ' ἐκεῖνο τό ἔτος (619) ἐπιδρομή τῶν Περσῶν⁹².

Ἐκείνη τήν ἐποχή περίπου ὁ ἅγιος Μάξιμος ἀσπάζεται τόν μοναχικό βίο, ἀπογοητευμένος ἀπό τήν τότε κατάσταση τῆς Ἐκκλησίας λόγω τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ Μονοθελητισμοῦ⁹³. Στήν συνέχεια, καθώς ἔβλεπε τήν αἵρεση «*εἰς τέλειον μᾶλλον ἐκτεινομένην*»⁹⁴, ἀναχωρεῖ περί τό 626 στήν Ἀφρική ὅπου ὑπερίσχυε ἡ Ὁρθοδοξία.

91. P.G. 91, 332B-333A.

92. Ἐνθ' ἄνωτ.

93. Ὅπως ἀναφέρουν οἱ βιογράφοι του ἅγιοι Συμεών ὁ Μεταφραστής, Νικόδημος, Ἀγάπιος, *Βίος καί ἀθλησις τοῦ ὁσίου... Μαξίμου*, P.G. 90, 68-110.

94. *Βίος καί ἀθλησις τοῦ ὁσίου... Μαξίμου*, P.G. 90, 73D-76A.

Ὁ Σέργιος ἔγραψε τό 626 καί στόν Φάσιδος Κύρο, ἐπιβεβαιώνων τήν αἵρεση⁹⁵. Τό 629 ἐνώνεται, διά τῆς ἀποδοχῆς μιᾶς ἐνεργείας καί θελήσεως, μέ τόν μονοφυσίτη ἐπίσκοπο Ἀθανάσιο, τόν ὁποῖο μάλιστα ἀναγνωρίζει ὡς πατριάρχη Ἀντιοχείας⁹⁶. Ὁ Κύρος ἀνέρχεται τό 630 στόν θρόνο τῆς Ἀλεξανδρείας καί ἀρχίζει ἀγῶνα γιά τήν ἔνωση μέ τούς Μονοφυσίτες⁹⁷. Οἱ ἅγιοι Σωφρόνιος καί Μάξιμος προσπαθοῦν νά τόν ἐμποδίσουν χωρίς ὄμως ἀποτέλεσμα⁹⁸. Ὁ Κύρος ἠνώθη μέ τούς Μονοφυσίτες (633) βάσει τῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας *«μία ἐν τῷ Χριστῷ θεανδρική ἐνέργεια»*⁹⁹.

Ὁ Σέργιος, πού εἶχε ἤδη προβάλλει *«πολυτρόπως τήν οἰκείαν νόσον»* καί διαφθερίζει *«τό πλεῖστον τῆς Ἐκκλησίας»*¹⁰⁰, ἀπεδέχθη τήν ἔνωση αὐτή. Ἠνώθη μάλιστα τό ἴδιο ἔτος καί μέ τούς αἰρετικούς Ἀρμενίους βάσει τῆς ἰδίας αἰρετικῆς ὁμολογίας¹⁰¹. Ὁ ἅγιος Σωφρόνιος ἐπῆγε τότε στήν Κωνσταντινούπολη καί *«μέ τήν πρόπουσαν τῷ σχήματι αὐτοῦ ταπεινοφροσύνην»*¹⁰², παρεκάλεσε τόν Σέργιο νά μή ἀνανεώσῃ τήν παλαιά αὐτή αἵρεση. Ἀπογοητευμένος ὄμως ἀπό τήν ἀμετανοσία τοῦ Σεργίου, πηγαίνει στά Ἱεροσόλυμα καί πληροφορεῖ τούς πιστούς ὅτι οἱ πατριάρχες καί ὁ πάπας εἶναι αἰρετικοί¹⁰³.

95. *Διάλογος... περί τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων*, P.G. 91, 333A.

96. *Θρησκευτική καί ἠθική ἐγκυκλοπαίδεια*, Ἀθῆναι 1962-1968, τόμ. 11, σ. 103.

97. Π. Χρήστου, *Ἑλληνική Πατρολογία*, Θεσσαλονίκη 1992, τόμ. ε', σ. 260.

98. Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 268.

99. Φ. Βαφειδου, ἔνθ' ἄνωτ. § 74, 2.

100. *Διάλογος... περί τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων*, P.G. 91, 333A.

101. *Θρησκευτική καί ἠθική ἐγκυκλοπαίδεια*, Ἀθῆναι 1962-1968, τόμ. 11, σ. 103.

102. *Διάλογος... περί τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων*, P.G. 91, 333B.

103. Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, ἔνθ' ἄνωτ. βιβ. σ', κεφ. σ', § δ'.

Ὁ Σέργιος ἐθορυβήθη ἀπὸ τὶς Ὀρθόδοξες αὐτὲς φωνές. Ἄπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν Μονοενεργητισμὸ καὶ νὰ περιορισθῆ στὸν ἡπιότερο Μονοθελητισμὸ¹⁰⁴. Στὴν “Ψῆφο”, πού ἐξέδωσε κατὰ τὸ τέλος τοῦ 633, ἐκήρυτε τὴν αἵρεση μὲ ἡπιότερη μορφή. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ἤλπισε πρὸς στιγμὴν ὅτι θὰ ἀπεκηρύσσετο ἡ «καινοτομία»¹⁰⁵ πού εἶχε γίνῃ στὴν Ἰαλεξάνδρεια. Σὲ ἐπιστολὴ του μάλιστα πρὸς τὸν ἡγούμενο Πύρρο παρωμοίασε τὸν Σέργιο μὲ τὸν Μωϋσῆ¹⁰⁶.

Ταυτοχρόνως ὁ ἅγιος Σωφρόνιος ἀνέρχεται τὸ ἔτος 634 στὸν θρόνο τῶν Ἱεροσολύμων. Στέλνει τὴν ἐνθρονιστήρια ἐπιστολὴ του στὸν Σέργιο καὶ τοὺς πατριάρχες καὶ κατακεραυνοβολεῖ τὴν αἵρεση τῆς μιᾶς ἐνεργείας καὶ θελήσεως. Ἀποκαλεῖ τὸν Σέργιο: «*Δεσπότη πάντων ἀγιωτάτῳ, καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῶ καὶ συλλειτουργῶ Σεργίῳ*»¹⁰⁷. Τὸν παρακαλεῖ νὰ δεχθῆ τὴν δογματικὴ του ἐπιστολὴ καὶ νὰ τοῦ στείλῃ τὰ «*ποθούμενα γράμματα*», τὰ ὁποῖα θὰ ἐξέφραζαν καθαρῶς τὴν ὀρθή πίστη¹⁰⁸. Δυστυχῶς ὁ Σέργιος δὲν ἄλλαξε καὶ τὸ 638 ἐκδίδει τὴν ἐπίσης αἵρετικὴ “*Ἐκθεση*”.

Εἶδαμε λοιπὸν, ὅτι ὁ ἅγιος Σωφρόνιος εἶχε συλλειτουργῶ τὸν Σέργιο ἕως τὸ 634, ἂν καὶ αὐτὸς ἐκήρυτε τὴν αἵρεση ἀπὸ τὸ 615 περίπου, εἶχε προκαλέσει τὴν ἀγανάκτηση τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τὸ 619, εἶχε διαφθεῖρει τὸ πλεῖστον τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἶχε ἀποδεχθῆ τὶς ἐνώσεις τοῦ 629 καὶ 633. Δὲν ἔχουμε καμμία ἱστορικὴ

104. Β. Στεφανίδου, ἔνθ' ἄνωτ. § 18', σ. 244.

105. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, *ἐπιστολὴ 1θ'*, P.G. 91, 592.

106. Ἐνθ' ἄνωτ.

107. *Ἐπιστολὴ συνοδική*, P.G. 87, 3, 3148A.

108. Ἐνθ' ἄνωτ. P.G. 87, 3, 3200B.

μαρτυρία, ὅτι ὁ ἱερός Σωφρόνιος διέκοψε τὴν ἐπικοινωνία μέχρι τὸν θάνατό του (638).

Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποδεικνύει περιτράνως ὀρθὸ τὸ ἐπιχείρημα γιὰ τὸ ὅποιο ὠμίησα· τὴν Οἰκονομία δηλαδή καὶ τὴν ἀνοχή τῆς Ἐκκλησίας ἀπέναντι στοὺς ἐπισκόπους πού τότε ἐκήρυττον αἵρεση. Ἐλέγχει ἐπίσης ὡς ἐντελῶς ἐσφαλμένη τὴν ἐρμηνεία τῶν Ζηλωτῶν, ὅτι ὁ 1ε΄ κανὼν τῆς ΑΒ΄ συνόδου εἶναι ὑποχρεωτικός¹⁰⁹. Στὴν σύνοδο τοῦ Λατερανοῦ (649) ἐναντίον τῶν Μονοθελητῶν γίνεται ἐμφανέστατα λόγος γιὰ τὴν Οἰκονομία αὐτή. Ὁ Σέργιος, ἐπίσκοπος τῶν Κυπρίων, λέγει στὸν λίβελλό του τὰ ἑξῆς: «*Μέχρι γάρ καὶ τήμερον οἰκονομίαν τινὰ πραγματευομένοις ἐσιγήκαμεν, οἰόμενοι πρὸς τὰ κρείττω μετακινήσαι αὐτούς τὰ οἰκεία διδάγματα*»¹¹⁰.

Θά συμπληρώσω τὸν λόγο μέ τὴν ἀνασκευή ἑνὸς ἀκόμη ἐπιχειρήματος τοῦ ἄρθρου. Ὁ π. Νικολάος ἀναφέρει, ὅτι ὁ ἅγιος Μάξιμος δέν ἀπεδέχθη τὸν συμβιβαστικὸ «*Τύπο*» καὶ διέκοψε τὴν ἐπικοινωνία μέ τοὺς αἵρετικούς. «*Τέλος (συνεχίζει τὸ ἄρθρο), ἐπειδὴ ἐδιώχθη ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατώρθωσε μέ τὴν πειστικότητα τῆς διδασκαλίας του νὰ συγκληθοῦν Τοπικὲς Σύνοδοι στὴν Καρχηδόνα (646) καὶ στὴν Ρώμη τὸ 641 ἐπὶ πάπα Ἰωάννου Δ΄ καὶ τὸ 649 μέ τὸν ἅγιον Μαρτίνον, οἱ ὁποῖες κατεδίκασαν τὸν Μονοφυσισμὸν καὶ τίς Μονοφυσικὲς ἐκφάνσεις του*».

Θεωρῶ ὅτι πρόκειται γιὰ παραποίηση τῆς Ἱστορίας. Χάριν τῶν ἀπλουστερῶν ἀναγνωστῶν λέγω τὰ ἑξῆς: Ἡ ἀμετανοσία τοῦ Σεργίου ἔγινε πλέον ὀλοφάνερη τὸ 638¹¹¹. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ἄρχισε τότε νέους ἀγῶνες γιὰ τὴν σύγκληση συνόδων πού κατε-

109. Θεοδωρήτου μοναχοῦ, *Ὁρθοδοξία καὶ αἵρεσις*, Ἀθῆναι 1982, σ. 63.

110. Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, ἔνθ' ἀνωτ. βιβ. στ', κεφ. ζ', § θ'.

111. Α. Δ. Κυριακοῦ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, § 101.

δίκασαν τόν Μονοθελητισμό (641, 646, 649). Κατά τήν περίοδο αὐτή ὁ Ἅγιος πρέπει νά διέκοψε καί τήν κοινωνία μέ τούς αἰρετικούς. Ὁ “*Τύπος*”, πού ἀναφέρει ὁ π. Νικόλαος, ἐξεδόθη τό 648¹¹². Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὠδηγήθη τό 653 στήν Κωνσταντινούπολη γιά νά δικασθῆ¹¹³. Ἐδιώχθη ἀπό ἐκεῖ τό 655 καί ἐστάλη ἐξορία στήν Βιζύη τῆς Θράκης καί τέλος στήν Λαζική¹¹⁴, ὅπου καί ἀπέθανε ὡς ὁμολογητής. Τό ἄρθρο λοιπόν διαπράττει ἱστορικό σφάλμα ὅταν λέγη: Ὁ ἅγιος Μάξιμος, ἀφοῦ ἐδιώχθη τό 655, κατώρθωσε τήν σύγκληση τῶν συνόδων τοῦ 641, 646 καί 649! Κατά συνέπεια προκύπτει τό προσφιλές στούς Ζηλωτές συμπέρασμα: Πρῶτα διακοπή ἐπικοινωνίας καί ἔπειτα συνοδική κρίση.

* * *

Ἀνακεφαλαιώνοντες ἀναφέρουμε ὅτι τόσο ὁ Ζηλωτισμός ὅσο καί ὁ συγκρηπιστικός Οἰκουμενισμός ἀποτελοῦν δύο μεγάλες ἐκκλησιολογικές παρεκκλίσεις, οἱ ὁποῖες ἐπέφεραν πολλά δεινά στήν Ἐκκλησία. Εὐχόμεθα ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς νά προστατεύσῃ τήν Ἐκκλησία Του ἀπό τά δύο αὐτά ἄκρα καί νά σκορπίσῃ δαψιλῶς τόν φωτισμό Του, «*ἵνα τό αὐτό λέγωμεν πάντες, καί μή ἡ ἓν ἡμῖν σχίσματα*»¹¹⁵.

Ἅγιον Ὅρος, Μάϊος 2000

112. Ἐνθ' ἄνωτ.

113. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, *Ἐξήγησις τῆς κινήσεως... ἐπί σεκρέτου*, κεφ. α', P.G. 90, 110C.

114. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, *Περί τῶν πραχθέντων... διαλεχθέντα*, κεφ. λγ', P.G. 90, 172B.

115. Α' Κορ. α', 10.